

Iskaja vank dan ravn
medelj in praznikov.
Issued daily except Sun-
days and holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški
prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII. Cena lista je \$5.00. Chicago, Ill., sobota, 30. marca (March 30), 1929. Subscription \$4.00 Yearly. STEV.—NUMBER 76

Boj med delavci in magnati zaradi delavnika

Učenc nazarenskega tesarskega delavca vodi opozicijo proti skrajšanju delavnika za delavke.

Harrisburg, Pa. — Sile organiziranega delavstva in progresivnega elementa so udarile druga ob drugo z močnimi silami podjetnikov pri zaslišanju pred legislativnim odsekom glede predloge za uvedbo 44 ur tedenskega dela za delavke.

Gospodična Thereza Wolfson, ki je precej prebrana glede ženskih industrijskih problemov, je naglasila, kako učinkuje utrujenost na mlade delavke. Sedanja jazna doba je poznavalka žene v industriji, je le revolta proti enoličnemu, telo in duh vbičajemu strojnemu delu v tovarni.

Nato je Wolfsonova menila, ako telefonisti odgovori na dve sto ali tri sto klicev v uri, ali če tkaška pazi na 16 ali 24 statev vsak dan, hodeč gorindol, vdevaajoč niti in opazujoč produktivno možnost svojih strojev, je koncem tedna telesno ubita in se nahaja v nevroznem stanju.

Wolfsonova je nato razložila, kako utrujenost vpliva na zdravlje delavk in kako se tuberkuloza širi med tovarniškimi delavci.

Kakšno je življenje mlade delavke v Pennsylvania, je vprašala s povdankom, ako je delavka izpostavljena takim boleznim? Delavka je priklenjena skozi deset ali devet ur na dan k strojem, ko pa pride domov, mora opravljati še hišno ali pa drugo delo, pomagati dokončati družinske dolžnosti. In če ima kaj prostega časa, tedaj ni čudo, da gre v kino, ali pa na plesišče.

Končala je pa z besedami: "Združene države so najboga-tejša dežela na svetu. V njih se več producira in njih bogastvo je veliko večje, kot katere druge dežele. Vzpričo tega se prav lahko vpraša. Kaj nam pomaga narodno bogastvo in to ekonomsko procvitanje, ako ob tem času ustvarjajo razred delavcev, ki so fizično in živčno razvaline, in če morajo delavke, matere bodočih Američanov, prinášati tako velike žrtve industriji?"

Chicago v St. Louis v 90 minutah. St. Louis, Mo., 29. marca. — Frank M. Hawk, ki je napravil rekord v transkontinentalnem poletu z aeroplanom, je včeraj napravil nov letalni rekord med Chicagom in St. Louisom, ko je preletel daljavo 280 milj v eni uri in tridesetih minutah.

Štirje obtoženi poštnega ropa. Chicago. — Zvezna veleporota je izročila obtožnico proti štirim osebam radi poštnega ropa v Auburn Parku, ki je bil izvršen pred par tedni. Med obtoženimi sta tudi dva bivša polkaja.

Banke se združujejo. New York City. — Direktorji United States Mortgage banke in National Bank in Trust Co. so te dni naznanili konsolidacijo teh dveh znanih bančnih institucij. Njih skupno premoženje bo znašalo skoro milijardo dolarjev. To je že tretja konsolidacija bančnih institucij, ki je bila izvršena v zadnjih štirih tednih v tem mestu.

Vlak ga ubil. Chicago. — Stanley Stilis, 45 let star železniški delavec, je bil v četrtek ubit od vlaka Nickel Plate železnice blizu 136 Baltimore ceste.

Starodavne najdbe: vinska preša in 140 okostij izpred Krista. Jeruzalem, 29. marca. — Angleski arheologi, ki odkopavajo pravadne stavbe v Tel Nasbesu severno od Jeruzalema, so že odkopali ostanke 12 hiš iz dobe 1200 let pred Kristom. Našli so tudi dobro ohranjeno vinsko prešo, mnogo posodja in kipe babilonskih božanstev.

Rim, 29. marca. — Delavci, ki so kopali v vinogradu blizu Ancone, so zadeli ob starodavne grobove in odkrili 140 možkih okostenjakov. Lokalni arheologi domnevajo, da so to kosti kartaginskih vojakov, katere je vodil Hasdrubal in ki so padli v odločilni bitki v Metaurusu leta 207 pred Kristom. Najdba je velike zgodovinske važnosti. Poleg kosti je v grobovih tudi mnogo orožja in okraskov, po katerih se soditi, da so iz neke slavne Kartage.

Neuroča na ulični železnici. Newark, N. J., 29. marca. — Deset oseb je bilo ranjenih, ko je nastal ogenj v vozu ulične železnice včeraj večer in med potniki je nastala silna panika, ko so opazili, da je voz brez kontrole. Nekaj potnikov je poskakalo na prosto skozi okna in se tako rešilo.

Velika ofenziva buknila proti prohibiciji

Aurorski umor zdramil ljudstvo. Zakon dosmrtno ječe za pajni pijače odpravljen v Michiganu? Akcija v illinoiski legislaturi. Referendum v Wisconsinu.

Chicago. — Ogabni prohibični umor žene in matere v Aurori radi galone vina je silno razburil ljudstvo vseh Združenih držav. Odmev ljudskega srda je velikanski. "The Chicago Daily Tribune", ki neusmiljeno pobija hinavsko prohibicijo, je včeraj prinesla skoro dve koloni protestov iz ljudstva. Tam je citati tudi odprte grožnje revolucije in eden dopisnik piše, da se je treba oborožiti, pa če ima kdo pijačo v kleti ali ne.

Izbruh srda je prišel tudi v postavodajnih zbornicah. V illinoiski legislaturi, kjer so suhi in mokri približno enako močni, se je pojavila srdita ofenziva proti suši. Predloženo je bilo, da pride takoj na dnevni red razprava o odpravi državnega prohibičnega zakona in mokri so zmagali s predlogom. Dalje je bilo predloženo, da država Illinois vloži tožbo pri najvišjem sodišču v Washingtonu proti zvezni vladi, ki je uzurpirala državno policijsko oblast z Volsteadovim zakonom, dasi po ustavi nima te pravice.

Medtem je v zbornici države Michigan propadel divjaški zakon dosmrtno ječe za štirikratni prestopke prohibične postave. Zakon je bil odpravljen ozivoma popravljen v toliko, da se kršenje prohibicije ne šteje več za zločinsko navado. Governer je že izjavil, da pomilosti onih pet oseb, ki so že v dosmrtnem zaporu radi pijače.

Američani, ki zalagajo mehliške vetaše, prijeti. Zvezne oblasti aretirale mestne uradnike v Douglasu, Ariz.

Douglas, Arizona. — Zvezni justični departement je uvedel preiskavo proti celni mestni upravi v Douglasu na obtožbo, da zalaga mehliške vetaše z orožjem in strelivom. S tem je bil kršen embargo, ki ga je vlada uvedla na orožje in municijo za mehliške rebele. Mestna uprava je obtožena, da je prodala vetašem dve strojni in 37,000 nabojev za \$2000, dobila pa je le \$500 v gotovini.

Opozicija na rudarski konvenciji poražena. Delegacija odobrila zadnje volilne gl. odbornikov.

Peoria, Ill. — Redna konvencija rudarske unije UMWA v 12. distriktu (Illinois) je bila v petek spet viharna. Tak kraval je bil v dvorani, da je pred dvorano že stala policija, da navali na delegate.

Na dnevnem redu je bila resolucija radikalne opozicije, da se volilne distriktnih odbornikov v zadnjem novembru razveljavijo na temelju sleparij. Predsednik Fishwick in ostali odborniki so bili obdolženi, da so plačevali glasove in ponaredili številke volilnega rezultata sebi v prid. Ostre besede so letele med nasprotniki in malo je manjkalo, da se niso nekateri delegatje udarili s pestmi.

Ko pa je prišlo do glasovanja, je delegacija s 376 glasovi proti 91 zavrgla resolucijo razveljavljenja volitev.

Banke se združujejo. New York City. — Direktorji United States Mortgage banke in National Bank in Trust Co. so te dni naznanili konsolidacijo teh dveh znanih bančnih institucij. Njih skupno premoženje bo znašalo skoro milijardo dolarjev. To je že tretja konsolidacija bančnih institucij, ki je bila izvršena v zadnjih štirih tednih v tem mestu.

Vlak ga ubil. Chicago. — Stanley Stilis, 45 let star železniški delavec, je bil v četrtek ubit od vlaka Nickel Plate železnice blizu 136 Baltimore ceste.

STAVKA USTAVILA VRETEVA V TOVARNAH

Te tovarne se nahajajo v največjem vzornem kompanjskem mestu v Južni Karolini.

Pelcer, S. C. — New England Southern Mfg. kompanija lastuje v tem mestu štiri tovarne, v katerih dela 1,250 delavcev. V teh tovarnah se obrača 136 vreten, kadar se dela v njih. Kompanija razglasa to mesto za vzorno kompanjsko mesto. Kompanija je pričela uvajati priganjaške metode. Delavci pri 24 do 26 statevah so zaslužili po dvajset dolarjev na teden. Kompanija ni bila s tem zadovoljna. Izprešali je hotela iz delavcev še več dela in tako seveda pomnožiti tudi svoj dobiček. Pričela je tkačem obešati po več statev. To je storila počasi, skoraj neopazno in končno je delavce tako priklenila k strojem, da so delali pri 72 statevah, a zaslužili so na teden le po \$21.80. Odbor je pristal, da delavci ne bodo stavkali, dokler ne pride na lice mesta predsednik kompanije, ki baje hiti v Pelcer iz Bostona. Toda delavci so ignorirali nasvete odbora in so zastavkali. Rekl so, da je stavka protest proti nečloveškemu priganjanju.

New England Southern kompanija je bila med prvimi kompanijami, ki so se preselile in zgradile svoje tovarne na jugu, da dobe krotke, ponižne, vbojiljeve in v vsem zadovoljne delavce. Ta kompanija ima svoje tovarne v Hogansville, Ga., La Grandu, Ga., Pelzerju S. C., Tucapau, S. C., Lisbonu, Me., in Lowellu, Masa.

Mexico City, 29. marca. — Glavna federalna armada je včeraj dospela v Escalon, 35 milj južno od Jimineza, odkoder je pobegnil rebelni general Escobar s svojimi četami, ko so začele padati nanj bombe iz zraka. Vetaši so pustili za seboj pet lokomotiv, veliko število vagonov, dva tanka vode in večjo zalogo streliva. Pobegnili so tako hitro, da niso imeli časa uničiti plena.

Podrobnosti o okupaciji Torreona so šele zdaj znane. Callesova federalna armada se ponauša, da je osem njenih mož zapudilo v beg 6000 vetašev iz Torreona. Osem mož je bilo v zraku v štirih aeroplanih, v vsakem po dva. Vrgli so na rebelno taborišče 50 bomb — in to je zadostovalo. Rebeli so naglo pobegnili.

Juarez, Mehika, 29. marca. — Tukajšnji rebelni stan poroča o mnogih bitkah v zraku, kar je nekaj novega za mehliške revolucije. Vetaši so šele zdaj dobili nekaj komercialnih letal, ki so jih utihotapili iz Amerike. Danes poročajo, da sta dva njihova aeroplana odletela proti jugu in metala bombe na federalce. Dalje poročajo, da so njihove krogle poslane na tla dve federalni letali.

Mexico City, 29. marca. — Alberto Torronos Benites, viziorčni governer v Durangu, poroča vladi, da je podvel drastično akcijo napram podružnici katoliške organizacije Kolumbovih vitezev, ki opravlja službo špijontstva za vetaše.

Governer Kalifornije o Mooneyjevi zadevi. Estelle Smith je izpovedala, da je izvršila krivo prisego.

Sacramento, Cal. — "Seveda se zanimam za zapriseženo izjavo Estelle Smith," je izjavil C. C. Young, governer Kalifornije. "Brez dvoma bo njena zaprisežena izjava igrala veliko važnost med stvarmi, ki se tlečejo Mooney-Billingsove pravde." Estelle Smith, glavna priča proti Warren Billingsu, je ravnokar izpovedala, da je pred trinaštetimi leti prišla na krivem. Rekla je, da je to storila zaradi groženj državnega pravdnika Fickerta in ker je bila pod vplivom morfija.

Governer Young je ponovno objubil, da bo preudiralne akte famozne pravde, ki se je vršila zaradi dogodkov pri pohodu za vojno pripravljane. Pregledal bo te akte mogoče v mesecu maju, ko bo prenehalo zasedanje državne zakonodaje. Governer Young je že dvakrat prezri priliko, ki jo je imel ob času početitve kalifornijske legislature, da preudira akte to pravde. Medtem pa Billings in Mooney sedita v ječi in odslužujeta že tринаjsto leto v ječi zaradi hudodelstva, ki ga ništa izvršila.

Neuroča na ulični železnici. Newark, N. J., 29. marca. — Deset oseb je bilo ranjenih, ko je nastal ogenj v vozu ulične železnice včeraj večer in med potniki je nastala silna panika, ko so opazili, da je voz brez kontrole. Nekaj potnikov je poskakalo na prosto skozi okna in se tako rešilo.

Bojevanje v Mehiki se je dvignilo v zrak

Osem mož v štirih letalih je zapudilo rebelno armado v beg. Kolumbovi vitezi obtoženi.

El Paso, Tex., 29. marca. — Enrique Lickena, mehiki konzul v El Pasu, je danes obvestil svojo vlado, da je odkril vetaško zaroto proti Callesu. General Escobar, glavni vodja revolte, je pred nekaj dnevi v Juarezu povedal po telefonu nekemu drugemu rebelnemu generalu, da je pustil v Torreonu dobro plačane agente, ki imajo nalogo ubiti bivšega predsednika Calleasa.

Mexico City, 29. marca. — Glavna federalna armada je včeraj dospela v Escalon, 35 milj južno od Jimineza, odkoder je pobegnil rebelni general Escobar s svojimi četami, ko so začele padati nanj bombe iz zraka. Vetaši so pustili za seboj pet lokomotiv, veliko število vagonov, dva tanka vode in večjo zalogo streliva. Pobegnili so tako hitro, da niso imeli časa uničiti plena.

Podrobnosti o okupaciji Torreona so šele zdaj znane. Callesova federalna armada se ponauša, da je osem njenih mož zapudilo v beg 6000 vetašev iz Torreona. Osem mož je bilo v zraku v štirih aeroplanih, v vsakem po dva. Vrgli so na rebelno taborišče 50 bomb — in to je zadostovalo. Rebeli so naglo pobegnili.

Juarez, Mehika, 29. marca. — Tukajšnji rebelni stan poroča o mnogih bitkah v zraku, kar je nekaj novega za mehliške revolucije. Vetaši so šele zdaj dobili nekaj komercialnih letal, ki so jih utihotapili iz Amerike. Danes poročajo, da sta dva njihova aeroplana odletela proti jugu in metala bombe na federalce. Dalje poročajo, da so njihove krogle poslane na tla dve federalni letali.

Mexico City, 29. marca. — Alberto Torronos Benites, viziorčni governer v Durangu, poroča vladi, da je podvel drastično akcijo napram podružnici katoliške organizacije Kolumbovih vitezev, ki opravlja službo špijontstva za vetaše.

Governer Kalifornije o Mooneyjevi zadevi. Estelle Smith je izpovedala, da je izvršila krivo prisego.

Sacramento, Cal. — "Seveda se zanimam za zapriseženo izjavo Estelle Smith," je izjavil C. C. Young, governer Kalifornije. "Brez dvoma bo njena zaprisežena izjava igrala veliko važnost med stvarmi, ki se tlečejo Mooney-Billingsove pravde." Estelle Smith, glavna priča proti Warren Billingsu, je ravnokar izpovedala, da je pred trinaštetimi leti prišla na krivem. Rekla je, da je to storila zaradi groženj državnega pravdnika Fickerta in ker je bila pod vplivom morfija.

Governer Young je ponovno objubil, da bo preudiralne akte famozne pravde, ki se je vršila zaradi dogodkov pri pohodu za vojno pripravljane. Pregledal bo te akte mogoče v mesecu maju, ko bo prenehalo zasedanje državne zakonodaje. Governer Young je že dvakrat prezri priliko, ki jo je imel ob času početitve kalifornijske legislature, da preudira akte to pravde. Medtem pa Billings in Mooney sedita v ječi in odslužujeta že tринаjsto leto v ječi zaradi hudodelstva, ki ga ništa izvršila.

Neuroča na ulični železnici. Newark, N. J., 29. marca. — Deset oseb je bilo ranjenih, ko je nastal ogenj v vozu ulične železnice včeraj večer in med potniki je nastala silna panika, ko so opazili, da je voz brez kontrole. Nekaj potnikov je poskakalo na prosto skozi okna in se tako rešilo.

DELAVCEM NI DOVOLJENO NITI PROSITI

Brez godnanja in ugovora morajo spoprijeti ukaze tovarniškega ravnatelja.

New York, N. Y. — V tovarni Chance-Vought kompanije na Long Islandu Cityju za izdelovanje aeroplanov dela okoli pet sto delavcev. V tej tovarni je bilo uvedenih pet dni dela v tednu. Ko je ravnatelj tovarne nepričakovano nadomestil pet dni dela s šest dnevi, so delavci podpisali petico, v kateri so prosili, da se jim vrne pet dni dela v tednu, in jo poslali ravnatelju.

Peticija ni napravila najmanjšega vtisa na ravnatelja. Oficijelno obvestilo pravi, da je ravnatelj dejal, da se naj peticija položi med druge akte. Tovarniški ustmeni brzojav pravi, da je ravnatelj zagodrnjal, da je peticija spisana na predebelem papirju in da bi bila lahko spisana na tanjšem.

Izpremenitev delavnega časa je bila izvršena brez obvestila. Delavci so delali v tednu 44 ur, ki so bile razdeljene na pet dni v tednu. Obvestilo, ki so ga delavci zagledali nekega jutra v tovarni, jim je povedalo, da je kompanija zdaj podružnica United Aircraft korporacije in da vse enote te korporacije delajo po 48 ur v tednu in da so te delavne ure razdeljene na šest dni. Delavci naj pridejo zaradi tega delat v soboto zjutraj. Delali bodo vsak dan osem mesto devet ur, ob sobotah pa štiri.

Delavci so takoj spoznali, da ta poteza pomeni, da se tedenski čas povisa na 48 ur. Ta kompanija plačuje izkušenim in izučnim delavcem za izdelovanje matice in orodja samo po desetdeset centov na uro. Drugi delavci so plačani veliko nižje. Delavci zdaj vidijo, da je za delavce potrebna delavska strokovna organizacija, ako hočejo obdržati svoje pridobitve. Obrnili so se na organizacijo strojnikov, da jih organizira.

Kongresnik obtožen krivtve prohibicije. Mož, ki je glasoval za poostritev kazni, je uvažal žganje s Kube.

Chicago. — Kongresnik M. Alfred Michelson, ki zastopa sedmi illinoiski okraj, to je v Chicagu, je bil v zadnjem oktobru obtožen po zvezni veleporoti v Jacksonville, Fla., da je utihotapil steklenico žganja s Kube. Nekaj tednov kasneje je ta kongresnik glasoval v zbornici za Jonesov zakon, ki določa pet let zapora ali \$10,000 globe ali obzje za kršitve prohibicije!

Obtožnica proti Michelsonu je prišla šele zdaj na dan, ko je čikaški zvezni sodni urad prejel tiralnico iz Floride, da se kongresnik aretiraj. Michelson pa ni v nevarnosti, da ga zadene ostra kazen, za katero je sam glasoval — kajti njegov prestoppek je bil storjen pred sprejetjem divjaške Jonesove klavzule.

Deček utonil. Chicago. — Dvanajstletni Albert Ambrose je v četrtek, ko se je igral na bregu čikaške reke, padel v vodo in utonil. Policiji se je posrečilo šele po večurnem iskanju, da je potegnila truplo iz vode.

Ko so pripeljali dečkovo truplo na dom njegovih staršev, je bila družina obveščena še o drugi nesreči. Drugi sin Joseph, star 13 let, je bil zadet od avtomobila na 22 in Halsted st., kjer je dobil poškodbe na glavi in prepeljati so ga morali v bolnico. V družini vlada veliko pomanjkanje. Oče leži bolan že osem tednov, denarja pa ni za zdravlja niti za pokop utopljenega dečka.

De Kingov sinček postaja "narodni junak"

12-letni deček v Aurori, ki je obstrelil suhača, kateri je ubil njegovo mater, prejema čestitke in dehar so šolanje iz vseh krajev Amerike.

Aurora, Ill. — Gerald De King, 12-letni sin umorjene Lillian De King, katero je zadnji pondeljek ustrelil deputiserij Roy Smith, ko je vliopil v hišo na čelu štirih policistov na ovadbo, da se tam prodaja opojna pijača, je čez noč postal "narodni junak, ki je herojsko maščeval smrt svoje umorjene matere."

Deček, ki se nahaja pod policijskim nadzorstvom, je zadnje dni prejel na kupe brzojavnih in pisanih čestitk iz vseh krajev Amerike; prejel je tudi številne ponudbe odvetnikov, da ga bod zastopali branili pred sodiščem, če bo treba. Deček prejema tudi denar za šolanje. V Chicagu se je ustanovil poseben odbor, ki nabira denar zanj. V enem dnevu je prišlo čez \$300. Čikaška "Tribune" — ljuta nasprotnica prohibicije — izkazuje pripevke in apelira na javnost, naj vzame junaškega fantka v svojo oskrbo.

Drugi dogodki v svezi z aurorskim umorom, ki bo morda zgodovinskega pomena za Ameriko, so sledeči:

Roy Smith, suhaški deputiserij, ki je ustrelil De Kingovo, leži v St. Joseph bolnišnici v Elginu in morda podležo rani, katero mu je zadal deček, ko mu je pognal kroglo iz očetovega revolverja v kolk. Iz rane se je razvila gangrena. — Boyd Fairchild, suhaški vohun, ki je ova-dila De Kinga, da ima vino v hiši in s tem povzročil tragedijo, je nesumno kam izgubil.

Ustreljena Lillian De King bo danes pokopana ob velikanski udeležbi ljudstva v znak protesta proti umoru. Za krsto bo korakalo tudi 500 članov delavskih unij in delegacije mnogih drugih organizacij. Pogreb se vrši po katoliških obredih, ker je bila žena s družino vred katoliške vere.

V illinoiski zbornici je bila v četrtek predložena resolucija, da legislatura preišče okoliščine umora. Lokalni državni pravdnik, ki je soodgovoren za tragedijo, je odstopil od vsakega kazenskega postopanja v tej zadevi in vso stvar je prepustil generalnemu pravdniku v Springfieldu.

Skoro vse časopisje obsoja umor.

Stalin obolel? Njegova bolezen ni znana.

Berlin, 29. marca. — Iz Moskve je prišlo privatno poročilo, da je Josef Stalin bolan in da pojde kmalu v neko zdravilišče na Krimu. Njegova bolezen ni znana, domneva se pa, da ga muči paraliza, ki je uničila Lenina. Nadažda Krupskaja, Leninova vdova, je včeraj obhajala šestdesetletnico svojega rojstva in ob tej priliki so jo delavske organizacije obsule s čestitkami in drugimi častmi.

Tipografska unija izkazuje deficit. Indianapolis, Ind. — Skupni dohodki v splošni sklad tipografske unije za četrtertje, ki je končalo 31. januarja t. l., so znašali \$100,086, izdatki pa \$135,940, kot poroča predsednik organizacije Howard. Deficit so povzročili agitacijski stroški za organizacijo in podpora stavarjem v raznih krajih.

Zadušil se s plinom. Chicago. — William Rhode, star 56 let, je bil v četrtek najden mrtev v svojem stanovanju, 7857 Niles Center rd. Zadušil se je s plinom. Za vzrok samomora se navaja dolgotrajna bolezen.

PROSVETA

GLASOVI IZ NASELBIN

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Naročnina: Zedinjene države (inven. Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inozemstvo \$9.00.
 Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
 2857-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.
 MEMBER OF THE FEDERATED PRESS
 Datum v oklepaju n. pr. (Feb. 28-1929) poleg našega imena na naslovu pomeni, da va nje s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KONCEM TEDNA.

Policijski komisar Grover Whalen v New Yorku je gojil želje, da policija dobi več avtoritete, da bo lažje nastopal proti stavkujočim delavcem in brezposelnim. Te želje je pokrivala kapa, da je treba policiji več avtoritete, da izžene zločince iz New Yorka. Ali besedilo te želje je bilo tako prozorno, dasi je bilo sestavljeno previdno, da so lahko tudi taki, ki niso izredno brihtne glave, razumeli, kaj se skriva pod skrbno skrpučanim pokrivalom. Vse je šlo po areci, dokler ni zakonska predloga prišla pred legislaturni odsek in so jo čitali tudi delavci. Proti predlogi je nastal splošen odpor, ki jo je postavil v pravo luč. Ko jo je obavetila prava svetloba, je prišel glas iz legislature, da predloga ne bo predložena v sedanjem zasedanju, ker imajo zakonodajci dela čez glavo.

Naj bo stvar kakeršna že hoče. Večna čujska delavcev proti reakcionarnim zakonom se izplača.

Kako bi taka predloga, po kateri bi policijski komisar imel pravico pošiljati osebe, ki jih smatra za vagabonde, v prisilno delavnico, učinkovala ob času stavke, pokazuje stavka levičarjev v krojaški industriji za izdelovanje ženskih oblek.

V teku štiri tedne trajajoče stavke levičarjev je policija aretirala 1.350 stavkarjev. Unija za ameriške civilne svobodščine izjavlja, da so se njeni opazovalci prepričali, da za aretacije, katerim so bili priča, ne najdejo druge razlage, kot to, da je bila kaprica policaja, ki je izvršil aretacijo.

V obeh policije je pa vsak stavkujoči delavec vagabond, ker ne dela in stavka in ker nima denarja za prehranitev sebe in svoje družine in je odvisen večalimanj od podpore svojih tovarišev delavcev.

To nas uči, kako bi policija nastopala proti stavkujočim delavcem, ako bi bila sprejeta predloga za podelitev več oblasti policiji, ki jo je podpiral newyorški policijski komisar Grover Whalen.

Nov paradiz za podjetnike se odpira v Teksasu. Trgovska zbornica v Houstonu vabi podjetnike v to mesto. Izdala je letak, v katerem pravi, da je to mesto idealno za tekstilne tovarnarje, kajti tekstilni delavci zaslužijo po \$2.62 na dan pri deseturnem delu. Neorganizirani stavbinski delavci pa po trideset centov na uro. Delavne moči je lahko dobiti v tem mestu, saj delavci je brez dela okoli sedem tisoč, ki bi bile vesele, da dobe delo v tekstilnih tovarnah.

Taki oglasi dokazujejo jasno kot beli dap, koliko se je toliko opevana prosperiteta razlila prek delavcev, ako se dobe delavci, ki so veseli, če delajo za 26 do 30 centov na uro.

Ko je Calvin Coolidge odšel iz Bele hiše, ne da bi podpisal Dale-Lehbachovo predlogo za povišanje penzije zveznih uslužbencev, je mogoče mislil, da je to zahtevo pokopal najmanj za eno desetletje.

Zmotil se je, kajti Dale-Lehbachova predloga bo izboljšana in predložena zopet novemu kongresu. V stari predlogi je bila določena starost tri in šestdeset let, ko lahko poštni delavec vživa pokojnino. Nova predloga bo pa določala, da je uslužbenec upravičen do najvišje po zakonu določene penzije, ko dosluži trideset let.

Coolidgeva poteza proti zveznim uslužbencem je bila le udarec po vodi.

Trajna revščina usnjarskih delavcev v državi Massachusetts se zrcali v njih tožbah. Izkušenih in izurjenih usnjarskih delavcev vedno več hodi od tovarne do tovarne vpraševati za delo, tovarne pa najemajo delavke. To se ne godi zaradi tega, ker se morala in etika vedno bolj dvigata na vedno višjo stopnico med usnjarskimi tovarnarji v sedanjem gospodarskem sistemu, ampak zato, ker se med njimi vedno bolj širita lakomnost in poželjivost — cvetki kapitalističnega gospodarskega sistema — po večjih in mastnejših dobičkih.

Dopis iz Penne.

Herrinše, Pa. — (Subljev koncert v Claridgu dne 24. marca in moji spomini iz leta 1907 za časa izredne konvencije SNPJ v Chicagu, Ill.) Bilo je nekega jutra med konvencijo pri nekem bratu, kjer sem bil na stanovanju. Diskuzija je bila, da kdo je največ zakrivil, da se je morala vršiti izredna konvencija. Nekateri delegati iz Penne smo pač želeli slišati oga zvonova in smo seveda zagovorjali nekoliko Kondovo stranko zato, ker smo ga skozi njegov list "G. S." najprvega spoznali kot liberalnega in za delavsko stvar potegujčega moža. Med tem prekanjem se je izrazil neki čikaški fant, "Kako morate od kolmarjarjev pričakovati, sploh iz tiste Pennsylvanije, kakšne razsodnosti? Kakšno kulturo oni poznajo? Kaj oni vedo kaj je organizacija?"

Ker sem bil še mlad fant, se nisem hotel vmešavati veliko, ampak bolelo me je, ker sem se takrat poznal precej rojakov v Penni in sem vedel, da jih je bilo precej med nami, ki so poznali boj med delom in kapitalom. — Leta 1910 je izbruhnila stavka premogarjev, in Slovani so pokazali, da se razumejo bojevati z njihovimi izkoriščevalci. Ako bi bili vsi narodi tako trdni kot je naš in bi bili voditelji pravični in odkritosrčni, bi imeli danes 100% premogarsko unijo in plače premogarjev bi bile tudi lahko iste kot jih imajo naši uslužbenci pri SNPJ, ali pri drugih različnih strokah. Potem bi prav gotovo ne bilo "čene" v Prosveti, kot jih imenuje br. Berger iz Chicaga.

Ravno Penna ima danes največ boriteljev in članov pri organizaciji SNPJ. Že v letu 1910 smo pričeli organizirati ne le podporni društva, ampak tudi kulturna, pevska društva, prirejali smo sestanke enega za drugim v kerat razširjenosti SNPJ, kot tudi JSZ. Vkljub vsem priganjanjem od strani razdražev, ki so se hoteli prikupiti družbam, stojimo Slovenci še danes složni za vsako kulturno delo, ako tudi je to zelo težko, radi slabih zvez, ker so naselbine raztresene od 10 do 15 milj, kar povzroča precejšnje stroške. V mestu greš na karo za 10 centov z enega konca do drugega, tukaj v premogarskih naselbinah se pa ne moreš podati nikamor izpod \$1. Poleg tega so mizerne plače, ki jih sedaj prejemajo premogarij. Kam naj gospodinja da tistih \$30, ki jih mož prinese kot 2 tedensko plačo? Razmere so mi dobro znane.

Opazoval sem na Subljevem koncertu natlačeno dvorano našega naroda iz okrožja 30 milj (atlačeni v dvorani kot sardine v taki vročini in okrog 200 je moralo stati skoz ves program). Vsi smo z zanimanjem zasledovali ljubeznjivega slovenskega peveca. To je torej dokaz, da se Slovenci še zmerom ljubimo med seboj, da spoštujemo umetnost. Naša mila rodna zemlja nam ni mogla dati več izobrazbe, in kar jo imamo, smo jo morali pridobiti v tuji deželi s skromnimi prihranki, ki smo jih investirali pri naših slovenskih organizacijah in listih, ki nas navdušujejo za kulturo, ki nam kažejo luč, ki nas vodi iz motovirja na svetlo nas in naše otroke, proč od "akripanja z zobmi", k bratstvu in slogi. To je naš cilj. Čim bolj se požurimo, tem prej bodo padle verige sužnosti.

Pred letom sem poslušal na radio program, ki ga je proizvajalo tritisoč študentov v New Yorku, iz različnih univerz Združenih držav. Profesor jih je nagovoril:

"Vi ste poklicani bodočo generacijo izobraževati in zabavati s pesmami ljubezni, katere ravno v tej deželi največ potrebujemo. Dežela se dosedaj ni dosti zanimala za povzdigo umetnosti in razširjanja kulture, čas je sedaj dozorel, narod te velike dežele vasa potrebuje, skladatelji pesmi, izrazite v vaših delih ljubav. Mi potrebujemo več prijateljstva." Ko sem opazoval našega rojaka Sublja, mi je prišel govor tega profesorja zopet na misel. Pe-

mi iz ust Sublja so polne ljubavi. Precej v začetku nastopa v pesmi "Mili dom" sem videl precej solznih oči in tudi sam nisem izostal, ker mi je tako dobra mamica preminula, ne da bi jo po 20 letih še enkrat videl. Kdor jo ima še živo in je v tej deželi, naj se jo spominja s kakšnim dolarčkom in s par ljubeznivimi vrticami. Ako je pesem tužna, te napravi, da ti pridejo solze v oči; ako poje veselo pesem, te hipnotizira, da bi zavriskal. Neki rojak mi je rekel: "Veš, Tone, nocoj prav gotovo bom postal dober prijatelj in poln ljubezni napram moji ženi." To je torej dokaz, da njegovi nastopi niso zastojni, njegov trud ni zastoj. Seveda se dobe rojaki med nami, ki so radi slabega znanja napačno razumejo in mislijo, da gre umetnikom samo za denar in ne za korist naroda. Taki ljudje bolj ljubijo izkoriščevalce in poljubujejo palico, katere jih tepe. Tisti pa, ki razumemo, da so umetniki in različni intelektualci tisti, ki nas vodijo iz sužnosti, mislimo drugače.

Agitiramo naprej za take prireditve in zmerom "naš" bo več. Armada "z uma svitlim mečem" bo rasla, in oia z brivtvo v zobeh se bo krčila; čim prej se pogubi v prahu, prej nastopi bratstvo in konec izkoriščanja; več bomo imeli pesnikov, več bo dobrih pesmi in bolj različnih, tudi revolucionarnih, v katerih kritiziramo tlako, v drugih izražamo ljubezne, brez katere ne more biti sužnost odpravljena. Pesem ljubezni med zakonom nam prinese rod poln ljubezni; hudobna in zastrupljena kri ne more prinešati dobre generacije. Radi tega skuša napredni element odpraviti vojne. Naši večaki se trudijo noč in dan za nove iznajdbe, katere naj olajšajo delavcem trdo delo in skrajšanje delovnih ur, kar more narediti delavca bolj srečnega, kar more imeti za posledice miren rod v bodoči generaciji, in seveda bolj znanstven, ker če delavec dela kratke ure, ima na razpolago več za mišljenje, čitanje in zabavo. Kadar bodo ljudje razumeli, da vse to potrebujejo in želijo imeti, bodo tudi dosegli. Kdor trdi nasprotno, sam zadržuje napredek. Marsikakšna zakonska dvojica bi bila bolj srečna, ako bi poznala umetnost, ljubav in kulturo. Vse to moramo pridobiti, le če dosti čitamo in obiskujemo različne prireditve, kjer se lahko skupno zabavamo, spoznavamo in eden drugega pomagamo.

Cloveško življenje je kratko, torej zakaj bi ga delali grenkega eden drugemu? Vsi izgovoriz, da nič ne pomaga širiti civilizacijo, naj nam grede iz naših misli. Bodimo pogumni, ne sedimo kakor kaka mila Jera v kotih. Kažimo pogum eden drugemu in v naših družinah. Učimo poguma in navdušujmo naše otroke za znanje in umetnost. To se pota, po katerih se pride do blagostanja za vse narode sveta. Vsa čast rojakom v Claridgu, ker so se zavzeli povabiti Sublja v njih naselbino. Škoda, da ni bila večja dvorana, in čudavredno za peveca, da je mogel izvesti svoj program v tako natlačeni dvorani in vročini; se pozna, da je sin slovenske matere. Ako opazujemo ameriške pevece, ki zapoje komaj dve do tri pesmi v operah, kjer je zraka dosti in prava temperatura, je torej neka izrednega za našega peveca v takem zaduhlem prostoru. Pel je 14 pesmi, ki so bile na programu, in še 4—5 za nameček. Videl je, da je narod zadovoljen in vesel, radi tega se je žrtvoval in vtegal svoj glas v naše zadovoljstvo. Radi tega mu želimo obilo uspeha v bodočnosti. Nadaljuje naj svoj posel dokleč more obvarovati svoj glas.

Tone Zornik.
Odmevi s koncertov.
 Girard, Ohio. — Sporočam veselo novico. Povabili smo našega Sublja na kratek odvih v našo naselbino in nam je objubil, da se iz Chicaga spotoma ustavi v Girardu. Tako je tudi storil. Bil je gost naše hiše skozi ves teden. Naš pevec se je nam tako priljubil, da ga ne moremo pozabiti. Teden v njegovi druž-

bi je hitro minil kot bi ga bil veter odnesel. Imeli smo prijete večere z njim. Ura je minevala za uro in tako smo bili skupaj vsak večer do dveh v jutro. Ne smem pozabiti našega rojaka Preveca, ki nas je popeljal na farmo v Salem, O., kajti tam živi bližna Subljeva rojakinja. Imeli smo jako krasno vožnjo in obilo zabave in dobro postrežbo. Hvala vam vsem! Nazaj grede smo se ustavili v naši bližnji naselbini Warren, O., in smo posetili gostoljubnega rojaka Frank Modica; imeli smo prijetno zabavo. Stopili smo za par minut tudi v hišo Petriča. Obiskali bi bili tudi ostale rojake, a ni bilo časa; ne zamerite.

Prišla je sobota in treba se je bilo pripraviti na pot v Claridgo, Pa., kjer je drugi dan imel Subljev koncert. Vožnja je bila prijetna. Prispeli smo v Claridgo ob sedmih zvečer, kjer nas je čakal rojak John Jesenko, ki se je odpeljal z vlakom. Ko so zagledali naš avto iz Ohija, so nas fantje ustavili in vprašali po Sublju. "Tukaj sem," je dejal. Pričakovali so ga ves dan. Takoj se je raznesla po celi naselbini novica, da "Subelj je že tukaj". Odpeljali smo se na dom Antona Kosoglova; bili smo prijazno sprejeti; obilo zabave in dobra postrežba.

Drugi dan zjutraj pogledam z gricko po naselbini in vidim kako je že vse živahno po cesti, kajti vse je komaj pričakovalo ure ko nastopi naš pevec. Zastava je vihrala s Slovenskega doma in je oznanjevala praznik naše slovenske narodne pesmi. Vsa hvala rojakom v Claridgu, ki so povabili Sublja in tako pokazali tujcem v Claridgu kaj premore naš mali narod. Koncert je bil napovedan ob 3. uri popoldne. Občinstvo je bilo točno, dvorana je bila tako nabito polna, da je moralo veliko občinstva ostati zunaj dvorane. Avtomobilov je bilo na cesti kot bi pričakovali prezidenta. Godba je pozdravila našega peveca. Šubelj je pel navdušeno, iz srca; občinstvo se je divilo lepoti naše pesmi. Marsikateremu je prišla solza v oči, ko je pel "Kje je moj mili dom", kajti posetniki so čutili v tej pesmi kako smo zapustili naš mili dom, naše brate, sestre in vse, kar je bilo našega, in se podali v tujino. Občinstvo je z burnim aplavzom pozdravilo našega peveca. Se veliko bi napisal o tem, pa vem, da vsak, ki je bil navzoč, se čuti zadovoljnega ob melodiji divne slovenske pesmi.

Kar se tiče naselbine, moram omeniti to, da se je precej drugačičla, kot je bila pred sedmi leti, ko sem se nahajal tam. Sedaj pelje lepa tlakovana cesta skozi naselbino, ki ima dobro zvezo z drugimi mesti. Busi vozijo na vse kraje v okolici. Obiskal sem družino Joe Hrenčka, kjer smo se zadovoljno sestali. Težko je bilo slovo od prijazne družine Kosoglovo, in od Sublja, v upanju, da se zopet kmalu vidimo.
 Pozdrav vsem! John Dolžič.

Subljev koncert.
 Canonsburg, Pa. — Drugi Subljev koncert v Canonsburgu bo v nedeljo 7. aprila. Vsi, kar nam jih je podarila lepa Gorenjska znamenitih pisateljev in pesnikov, vsi razodevajo v svojih delih lakreno ljubezno in ne kako otroško vdanost do svojega rojstnega kraja. Naš veseli Valentin Vodnik navdušeno poje, da ga je rodila Sava in ljubljansko polje, naš nadarjeni doktor Ivan Tavčar s posebnim veseljem opisuje sosede in značice iz priljubljenega mo Loškega pogorja. Naš globokočutni Simon Jenko ne more pozabiti Sorškega polja, na katerem se je rodil in se ga vedno s hrepenjem spominja.

Anton Šubelj je popeva naše narodne popevke — "Zagorske zvonove", "Mornarja", "Kje je moj mili dom" in še veliko drugih. Njegov glas nas popelje v domačo vas, v prijazne vinske gorice — kako hrepenče poromajo naše misli ob taki melodiji v naša brezkrbna leta. Pri tem se spominimo na naše gore in planine, na prostrane travnike in livade in naše dobre mamice.

Koncert se vrši v nedeljo 7. aprila, pričetek ob 3. popoldne, v dvorani društva "Postojnska jama" št. 138 SNPJ. Rojaki in rojakinje po zapadni Penni, ne zamudite tega koncerta.
 John Koklič.

OPAZOVANJA

Oder postavlja za novo farso. V Washingtonu postavljajo oder, na katerem bodo igrali novo grandiozno farso. Farsa, katero zdaj pišejo, bo imela naslov "Farmaka odpomoe". Stvar izvira iz iste stare komedije, ki se odigrava v neštetihi krajih sveta in pod neštetihi pretvezami vsak dan v letu z istim rezultatom: Volk sit in koza cela. Nemogoče je, da bi bil volk sit in koza cela in živa; mogoče je samo eno, in to se dnevno dogaja v vseh neštetihi krajih: volk je sit, koza pa ni cela, ker je v volčjem želodcu.

Hoover je sklical kongres k izrednemu zasedanju, da reši farmaki problem. Vprašanje je, kako rešiti ta problem, tako da bodo zadovoljni farmarji in bankirji — da bo na nov način volk sit in koza cela. V čem obstoji ameriška farmaka kriza? Kaj je bistvo krize? In v čem je logična rešitev? Kriza je v tem, ker neodvisni farmar ne more spraviti svojega pridelka v denar z dobičkom. Neodvisni farmar je navadno za dožen farmar. Mnogi rojaki imajo izkušnje. Farmar dela celo spomlad, poletje in jesen, ko pa pride čas, da svoje žito, krompir, tobak, bombaž ali kar že prideluje, likvidira, ne dobi niti toliko, da bi plačal obresti od dolga in davek od farme. Sicer ima pridelek, toda bankir in trgovec z obloko hoče denar, ne pridelka.

Skratka: pridelka je toliko, da nima nobene cene. Ker je preveč pridelka na trgu, pridelkeži na farmah in zgnije — dasi v mestih marsikomu proklete manjka istih dobrin in mora jih skopo plačevati. Tak je kapitalistični sistem. Na eni strani je preveč, na drugi pa premalo, ker je v sredi bog Dobiček, ki ne pušči izravnave brez bakšiša. Zakaj pa imajo produkti milijonov malih in srednjih farmarjev tako nizko ceno ali nobene

Petdesetletnica Alberta Einsteina

Sredi "Bavarske četrti" v Berlinu, v idilnem miru dveh podstrešnih izbic, nazidanih nad samim stanovanjem, preobrača, ruši in iznova gradi znanstvene teorije mož, ki spada med najpopularnejše na širnem svetu. Kdo ne pozna Einsteina? Kdo še ni čul ničesar o njegovi relativnostni teoriji? In ta mož je zgradil "samo" teorijo, teorijo, ki v praktičnem življenju ničesar ne pomeni. On ni, kakor Edison, izumil nešteto tehnično praktičnih stvari, ki jih človek lahko vsak dan, vsako uro s pridom/vzame v roke, niti ne producira, kakor Ford, dnevno 8000 avtomobilov, ki s kričavimi hupami vznemirjajo svet in trobentajo njegovo slavo. Njegovo delo je v širokih oblikih samo to, da je poenostavil zakone kozmičnega mehanizma in jim podvrnil mnogo prirodnih pojavov, ki se jim po starejših naziranjih niso uklanjali. Nič več. A to delo je ogromno, genialno, samo škoda, da povprečni izobrazbi sodobnega človeka ni pristopno.

Bržkone imajo ljudje večino prav, če pri omenjanju najnovejše znanstvene krilatice trdijo, da Einsteinove teorije sicer ne bi znali raztolmačiti, da jo pa "tako približno" se razumejo. Med tisoč bi se našel komaj eden, ki bi znal odgovoriti na vprašanje: na kakšen način združuje načelo relativnosti geometrijo s fiziko? Za večino pa so Einsteinovi zamisleki pregloboki, da bi jih mogli doumeti in malo jih razpolaga z zadostno matematično izobrazbo, da bi jim mogli slediti. Noben se ne brani tega priznati, ali na vso moč bi se protivil, če bi mu odrekli vsaj "nekaj" razumevanja za novo teorijo.

Nekaj pa je z Einsteinovimi nauki vseeno prišlo med svet. Nekaj pride z vsakim genialnim znanstvenim spoznanjem. Ljudje so se polastili pojma relativnosti in beseda "relativno" se danes uporablja ali prav za prav zlorablja milijonkrat bolj, ko kdaj poprej. Mogoče je dal Einstein ljudstvu še nekaj več: Moderni človek je do njega sit vseh narodnostnih, gospodarskih, teritorialnih, socialnih konfliktov in bojev. Pri imenovanju Einsteina in relativnostne teorije pa se nemara zave nje kozmičnega izvora in za trenutek čuti vzvišenost človeštva in ponos do

Vesti iz Jugoslavije

CERKVENI ALI CIVILNI ZAKON?

(Izvirno.)

Beograd, 3. marca 1929.
Zadnje čase je prišlo na dnevnost pitanje, ali civilni ali zakoni? Srpska pravoslavna crkva je odločno protiv novog zakona, čes, da je zakon, zakrament, tajnost, ki jo re edino-le cerkev sklepaeti, mnenju zastopnikov pravoslavne cerkve, smatrajo ljudje line zakon za nakupni in propni dogovor, mešetarjio. Proemu so se spet upri svobodni ljudje obeh spolov, ki so civilni zakon, ki da mnogo prostjeje regulira razmerje omev. K temu vprašanju dade svoje izjave razne ugledne Beograjčanke, katerih nekato za civilni, katerih za in cerkveni, nekatere za cerkveni zakon.

Kako zmedeno izjave je da predsednica Ženskega Saveza, šteje okoli 280 družtev po državi, ga Leposava Petkovic. Izgovarja se in ne pove niti neodločnega. Ne izjavi se za ta niti za oni zakon. Gola je, da je vprašanje zakona h, bodisi cerkvenega ali civilnega, silno delikatno vprašanje. Kot oseba lahko reče, da je popolno zaščito ženske. To po — tako govori sama — da civilni zakon lahko mudi celo zaščito žene, a smatra, je verski značaj našega zakona tako prešel v tradicijo, da ga bilo zelo neprirodno, razti ga z. Na vprašanje, od kod kaja kriza zakona, je ta visodanala odgovorila: "Od krize ale, povojne morale... Vre se povedati ta voditeljica Zve-20 ženskih družtev.

Poleg toga obstoja v naši državi razlog, ki ne obstoja v drugih državah, da se uvede civilni zakon. Država, ki želi storiti iz treh narodov en narod, bi morala štati vse, kar naj bi delilo te narode. Radi tega nismo me samo za civilni zakon, marveč tudi za posvetno šolo, ker smo mnenojo bolje je govorila gada Prodanović, podpredsednica Kola srbskih sester. Ona i: "Cerkevni zakon je bil se važnosti v dobi, ko je bienska pokorna moža, ko mu bila podložna, kakaj ceremoniala moža, štiti ženo, a nalaga, da se pokori možu. anes mora biti zakon svobodn enakopravná zveza dveh o-kjer ne more biti govora o in u strahovanju. Razen izreka cerkev načelo: vse je zvezano sporoko na svetu, vezano tudi v nebesih. Čas e prinesel, da se zakoni raz-ojo celo tu na zemlji, ter stalo cerkveno načelo v ve-

Cerkveni zakon ni preil nezvestobe in slabo živ-zakonec, pač pa ovira in prepoveduje razporeke. Ra-ega postane v takih slučajih in naravnost ječa, kjer trpijo nci in delajo—naravno—dale. Nazadnje cerkveni za-ne rešuje enega glavnih šanj: materijalni odnošaji zakoncni, dočim civilni zakon praanje pravilno regulira, nost lažje ločite v civilnem nu tudi poosepuje zvestobo trjuje zakon. Zakaj: Ni suženjstva v zakonu! — je ko povdarila ga Prodanović. To izgleda paradoksalno, resnično, kakor je tudi res-

ba da svobodni delavec mno-polje dela kot pa suženj ali ali delavec, dasi je tudi to dalo nekaterim ljudem paralano v starih časih. Po me-je treba, cerkev ločiti od ce-pnj in naj se ne vmešava v ekove zadeve.

Vprašane so bile same iliteljice" raznih ženskih dru-torej voditeljice ženskega nja, pa je kar žalostno, čelimo, kako plehke so v miš-u na tako važno vprašanje, tice njih najbolj.

Politicistka Milica Topalović se odgovorila odločno in z v-razumevanjem. Bila je do-kratnim voditeljica socialnega ženstva v državi in je. Živka Topalović, gene-tajnika Delavskih Zbor-SHS—državi. Ona je iz-

ne stojimo na stališču, da je vni zakon zastarela in pre-ustanovna in da je življenje storilo korak naprej. To dejstvo, da je veliko števi-d, zlasti delavcev, nižjih u-ukov in obrtnikov, celo na

"Arbeiter Zeitung" je pač delavski, socialistični list. Drugim mešanskim časopisom pa se go-di drugače. N. pr. takoj po pro-glasitvi novega režima je vlada prepovedala uvažanje berlinskih časopisov "Berliner Tageblatt" in "Vossische Zeitung". To men-da samo radi brzobjavke, ki jo je "Berliner Tageblatt" prejel od svojega dopisnika iz Beograda: "Udeležil sem se dvornega ple-sa, kjer mi je bilo mogoče zvedeti od nekaterih politikov, da je ta režim zamišljen za dolgo ča-sa." — Radi tega menda je bil list prepovedan v naši državi. Čez par dni je bil spet dovoljen. Dne 6. tega meseca je bil spet prepovedan, dne 7. t. m. pa je bil spet dovoljen.

Poneverbe v beograjski občinski upravi.
Beograjska policija je v Beograđu 4. marca aretirala blagajnika beograjske občine Arsenovića, ki je fingiral roparski napad, s katerim je hotel dokazati, da so mu neznanj roparji ukradli iz njegove blagajne 50.000 dinarjev, ki jih je poneveril. Obenem z njim je bil aretirani tudi občinski eksekutor Pantić, o katerem se je mislilo, da je skupno z Arsenovičem vpriporil ta napad. V preiskavi pa so dognali, da Pantić ni zapleten v to afero, pač pa da je sam poneveril okoli 40.000 dinarjev občinskega denarja. Spričo teh odkritij je občinska uprava uvedla energično preiskavo proti nekaterim občinskim službencem ter odredila pregled vseh njihovih računov. Pri tem so prišli do nepričakovanih ugotovitev, da sta poneverila občinski denar tudi Aleksander Petrović in Nikola Pavlović, oba eksekutorja takšnega oddelka beograjske občinske uprave.

Odredili so takoj njuno aretacijo. Petrovića su takoj našli in aretirali, dočim so morali Pavlovića iskati po vsem mestu in so končno našli v neki gostilni ob Savi. Ko je policijski agent napovedal Pavloviču aretacijo, je začel ta ogorčeno protestirati. Celo dejansko se je lotil detektiva, ga psoval, čes, kako si upa aretirati človeka, ki je toliko let častno in pošteno vrši svojo službo. Poklicati so morali orožnika, ki je nato odvedel Pavloviča v zapor.

Pri zasljanju sta oba priznala, da sta poneverila večje sume iz občinske blagajne, da pa ta vsota ne presega vsote 60.000 Din. Domnevajo, da sta poneverila nad 200.000 Din. Bila sta ponovno zaslšana tem potem izročena sodišču, ki vodi nadaljnjo preiskavo proti njima.

Vzrok: partizanstvo, ki je bilo ujetnik volitev.

PETDESETLETNICA ALBERTA EINSTEINA.

(Nadaljevanje z 2. strani.)

šal biti veselj pošten. Eden izmed prisoitnih Rusov, ki je Ljennina osebnost poznal, je ugovarjal, da je na lastna užasa silil Ljennina trditvi, da v politiki ne gre brez laži in goljufije." "Glejete," je vzliknil Einstein, "saj sem vam dejal, da je Ljenni veselj govoril resnico." In je prasinil v svoj jasni, mladostni smeh.

Od pesnikov in pisateljv Einstein najviše cenil Tolstega. Še pred nekaj tedni sem ga opazoval, kako je govoril ves pod vtisom Tolstega novele "Smrt Ivanu Ilića," ki jo je pravkar prečital. "Na svetu je toliko tajinstvenega," se je nekajkrat prekinil med pogovorom.

Práv tako preprosto kakor njegova osebnost je njegova življenje. Po opravih vs najrajši vozi v četrtem razredu, če ne gre baš kot povabljenec v posete. Obleden je kakor boljši delavec ali nižji uradnik in tudi počuti se najbolje med malimi ljudmi. Veslanje mu je najljubši sport in življenje na vodi ljubi nad vse. To mu je zadnjič tudi nakopelo težko bolezen, med katero pa je vseeno neumorno delal na svoji najnovejši teoriji. Ko pa ga vprašali, kako mu je, je ves bolen in trpeč, a z zadovoljnim namečkom na obrazu odgovoril: "Bolezen ima nekaj dobrega, človek se nauči misliti; šele sedaj sem začel točno misliti." Baš ta dan je dokončal svoje najnovejše delo in ga poslal svojim asistentom na ogled. Pospremno pismo, ki ga je priložil, se začne s besedo "Aleja."

Morda je priroda, da odkriva svoje tajne morda ljudem Einsteinovega kova, ki v svoji preprostosti ne žalijo njene skromnosti. (Z. in S.)

ANACONDA COPPER COMPANYJA SE POSLUŽUJE STARE ZVLIAČE.

Organizirano delavstvo jo je posvarilo. — To je pomagalo.

Butte, Mont. — Anaconda Copper kompanija je z ljubosumnimi očmi opazovala, da moč organiziranega delavstva v tem mestu zopet narašča. In tako se je poslužila zopet pocepeljavanja, da razbije enotnost delavskega gibanja. Majhna skupina strojnik lokalne organizacije št. 83 organizacije Mill, Mine and Smeltermen's Union se je odcepila in ustanovila svojo organizacijo.

Centralna delavska organizacija v Buttu je pa odposlala k Anaconda Copper Mining kompaniji, pri kateri so ti pocepeljavalci zaposleni, veliko deputacijo, ki je kompaniji razložila, da bo organizirano delavstvo dalo primeren odgovor na to pocepeljalno delo. To je pomagalo. Pocepeljavalci so se zopet vrnil k pravi uniji.

Centralna delavska organizacija v Buttu je pa odposlala k Anaconda Copper Mining kompaniji, pri kateri so ti pocepeljavalci zaposleni, veliko deputacijo, ki je kompaniji razložila, da bo organizirano delavstvo dalo primeren odgovor na to pocepeljalno delo. To je pomagalo. Pocepeljavalci so se zopet vrnil k pravi uniji.

ZELEZNIKA POVIŠALA MEZDO SVOJIM USLUŽBENCEM.

To mezdo povzihanje je zelo mrašno in piškavno.

Philadelphia, Pa. — Pennsylvania Reading železniška družba ima svojo kompanijsko unijo. Ta kompanijska unija je na željo od zgoraj, izročila vodstvu železnice zahtevo za povzihanje mezde od enega do štirih centov na uro za dvanajst sto brzojavnih in trinajst sto postajnih uslužbencev. Gospodarji so seveda prošnjo svojih uslužbencev ualiali. Kompanijska unija se zdejaha, kaj je vse storila za svoje člane in mirnim potom.

Ampak neprijetno je, da se je pokazala smola takoj, ko je bila izgovorjena. Glavni odbor Bratovščine železnikov pišarjev in skladiščnih delavcev izjavlja, da je mezda vzlic povzihanju še nižja; ko organizirani delavcev na železnici; in da se čezurno delo postajnim delavcem plačuje z navadnim časom, medtem ko organizirani postajni železniški delavci prejemaajo za čezurno delo čas in pol.

Preveč je bilo vere v hiši — in deček je zbežal.
Council Bluffs, Iowa. — Stiri-rijastletni deček Merwin Goodman, sirota brez staršev, je te dni pobegnil od starega očeta in stare matere, pri katerima je živel. Nastanil se je pri teti. Star dva sta ga dala aretirati in ko je bil pripeljan pred mladinsko sodišče, je deček dejal: "Doma je bilo toliko vere in batni, da nisem mogel več prenašati."

Družinska tragedija.

Mount Angel, Ore., 29. marca. — Charles Stetter, 38 let star farmer, je večerj ubil svoje dve mladi hčerki in sebe z dinamitom. Stetter je podtaknil več kosov dinamita pod stol. Se vsedel nanj, posadil deklici na kolena ter prizgal vzgialno nit ter čakal konca. — Stetter je bil zadožlen in ni mogel zmagovati težkega bremena, kar je bil glavni vzrok za ubojno dejanje.

Čikaški jetniki preseljeni v novo ječo.

Chicago. — Večerj, na veliki petek, je bila selitev jetnikov iz stare okrajne ječe v novo. Jetniki so prevzeli v desetih avtobusih in v spremstvu močne policijske straže od petih zjutraj do večera, predno so preselili vseh 1300 jetnikov v nove prostorena 26. cesti in So. California ave. Staro ječo bodo podrli, ker ni za nobeno drugo rabo.

Zvezni industrijski svet predlagajo.

New York City. — Ameriška odvetniška zbornica iniciatira v kongresu ob prihodnjem rednem zasedanju v decembru načrt za ustanovitev federalnega industrijskega sveta, ki bo imel oblast legalizirati prostovoljne arbitražne pogodbe med delavskimi unijami in delodajalci.

Nematen vzrok za samomor.

Chicago. — V jezi, ker je njen soprog prišel preposno k večerji, se je v četrtek Dorothy Morrison, stara 23 let in mati dveh otrok, ustrelila v svojem stanovanju, 3048 Wilton ave. Soprog ji je skušal odvzeti revolver, da prepreči dejanje, toda njegov trud je bil brezuspešen.

Razprave o pravilih S. N. P. J.

dje je bila borba za vlačcu, borba se dolarima, ali kada bi bilo vodstvo plačeno od UMA onako približno kakoj su bili plačeni članovi, pa kada bi postalo veliko aktivnost za graditi i gosio avski član junije, onda niti članovi SNPJ ne bi danas bili ovako izrabljivani po kapitalističkoj klasi, a to pravilo vredi za svaku radničku organizaciju, pa nije izuzetak ni naša SNPJ. U kojoj to bilo organizacije, gdje je vodstvo plačeno izvanredno visoke nadnice, ondje postoj borba za vlačcu, ne za rad u organizaciji, nego za poziciju, za dolarima, to mora da je svakome danas poznata stvar.

Ako se naš dojdudi izabrani glavni odbor bude plaćao po novim pravilima, njihova će plaća izgledati ovako: Gl. pred. \$65.00 na tjedan; što bi došlo na jednu godinu \$3,380.00 a gl. taj. \$35.00 na tjedan ili na godinu \$2,800. Gl. b. tajnik \$2,704. gl. blag. \$2,800 na godinu dang itd., daklen po ovim novim pravilima bi našim glavnim odbornicima isnašala plaća na jednu godinu dana \$19,580, što bi iznosilo za 4 godine \$78,356, ako bi naš dojdudi glavni odbor niti dobiti plaću po \$1 na sat, što je naša propozicija, bes dese ukida oni pravnici i otpust na 2 tjedna sa potpunom plaćom svakome, posto u pravilima stoji da rade 8 sati na dan, ili 5 1/2 dana na tjedan, ili 44 sata na tjedan, bi izgledalo ovako: gl. pred. \$44 na tjedan, gl. podpred. kao i prije, gl. tajnik \$44 na tjedan, ili na jednu godinu \$2,288 ili skupna plaća svima za jednu godinu dana \$1,573 za 4 godine bi došlo \$60,292 a po novim pravilima ova goraja svota \$78,356; dakle odbimo \$60,292 od \$78,356 pristiđimo \$1,864 t. j. za 4 godine, što mislimo, da neće niko od članova kazati da je mrašno plaća, a tih \$1,864 bi jednako bilo jedna trećina konvencijskog potroška, i s time se uobi nikoga israbljivalo niti ga bacalo u miserni život.

Sada da recemo par beseda u pogledu plaćanja bolničke potpore. Veliki broj članstva piše kroz Prosvetu, i predlažu da se poprimi stari sistem plaćanja bolničke potpore, t. j. sistem koji je poprimil na 8. konvenciji SNPJ mi se potpunoma alase sa svima onima koji zastupaju pravilo plaćanja potpore sa waukeganse konvencije, pošto je isti sistem dobar po etjelskumno članstvo, ili bar veliku većinu. A posebno je koristan za naše buduće članstvo t. j. članstvo koje ćemo dobiti u naše redove. Svima nam je poznato da Jednota a niti koja druga potporna organizacija ne može postojati, ako u nju ne pristupaju novi članovi, s toga smatramo da sadašnji sistem jest skroz neopraktičan i škodan po članstvo.

U koliko se pak više ometa ni sugeriramo, da dojduda pravila treba da budu takova daas bude plaćalo i za izgub pojedinog prsta na ruki ili nog kad se može platiti \$500 za izgub 4 prsta, na vidimo razloga sašto se ne bi moglo platiti za svakog pojedinog, ovo se već ponavljalo ne više naših konvencija i svaki put je bilo zabaceno. Ali sada je već vrijeme da se ovaško nešta poprimi, pošto većina drugih potpornih organizacija plaćaju za izgub prsta na nogi ili ruki.

Slušbeno glaslo i druge publikacije. — Kako je razvidno iz ljetoske sjednice čl. odbora, t. j. izvješće upravitelja urednog glasila, br. Godine, koji je dao izvješće o Prosveti i Mladinskom listu. Br. Godina izvješuje, da srednja isdaja raste onako kao što raste i članstvo SNPJ ali brojno pretpatniki na dnevnici "Prosveta" radi depresije u svoj industriji padamo, tjeđnik se isdaja za \$200 primjeraka, dočim se tiska dnevnika samo 6,000, a to snazi da smo u jednom ljetu izgubili blizu sa jednu tisuu pretpatnika, tako br. Godina izvješuje. Sada na izvješće br. Godine treba naći, koji je upravo razlog, da pretpatniki tako silno padaju, kada bi to bio privatni list, bilo bi saama drugačije. To nam je dokaz, da kada ne bi po pravilima članovi morali plaćati svog slušbenog organa, da bi moglo isto tako tjeđno izdatje Prosvete spale kao dnevnik; dali je tome kriva industrijalna kriza; t. j. da je radna klasa u tako

slabom stanju, da nemoše, da se pretplaćuje sa jedan list kao što je "Prosveta", kojega izdaje organizacija od 40 hiljada članova, koji bi to mislio bio bi pogrešan; najviše je krivnja ito list "Prosveta" zabacva veliki dio svoga članstva t. j. politički ga prešire; jednomu broju članstva se ustupi injeuto u "Prosveti" kada god se zahtijeva pa bilo to u dnevniku ili tjeđniku, dopinacima koji osuduju lijevo krilo, prave berbene unije, koji se bori za interese radne klase i vadi borbu protiv poslodavaca protiv isdajstva, protiv isdajničko-radničke birokracije, koji su u redovima radničkih unija; za takli dopisi uvijek su stupel otvoreni u "Prosveti". Ako bi se pak koji radnik našao da piše u priloge lijevog krila, tomu su stupeli u "Prosveti" odgovoreni, a to i sam naš brat Godina dokazuje, kada govori da smo u jednu godinu dana skoro jednu hiljadu pretpatnika izgubili. Pa zar je to čudo što pretpiate padaju, nimalo. Mi radnici i članovi SNPJ još nismo saboravili, kakovju je politiku "Prosveta" zastupala u prošlom najvećem okrtaju; a i danas isto čini. Što nije pisanje u "Prosveti" uvijek stajalo us naših prijateljih unioiskih isdajnika, kao štoje John L. Lewis i njegova bratija, zar nije uvijek odobravalu djelo i isdajstvo nad članstvom učinjeno po našim prijateljih vodjama, zar nisu uvijek bili a i danas jesu otvoreni stupci u "Prosveti" sa bladošje "Safety Union Committee". Danas nova organizirana Unio. N. M. U., i svj dopisi, koji su protivu Sovjetske Rusije imaju mjesta u "Prosveti", zar nije to borba protivu lijevog krila, borba protiv borbenoga naprednoga radništva i jednoga borbu protiv svoga članstva, borba protiv jugoslavenskoga borbenoga radništva, koji je u isto vrijeme pretpatnik i čitatelj našega glasila "Prosvete". To je taj pravi uzrok padanju pretpata na Prosvetu a ne životne ili ekonomake prilike, kao bi to rad prikazati brat Godina, i na temelju tih činjenica mi stojimo, da Prosveta ostane, kao i do sada, ali bez Mladinskoga lista, samo da uprovodi u praksu našuovu lajavu SNPJ, koja glasi ovako: "Jednota jamci svojim članovima ličnu globodu, vjerskog, filozofskog, etičkog i političkog uvjerenja."

Kada bude "Prosveta" izvadjala ovo gore naponenuto, onda smo sigurni, da pretpiate padati neće, nego na protiv će rasti, i samo onda će Prosveta islaziti za dobrobit članstva SNPJ i radničke klase u uopće. Odbor društva št. 238, Proke Basrah.

Porodi u bolničarima se mnoše.

Chicago. — American Medical Association poroča, da je bilo u Zdruzhenih državih u letu 1928 rojenih 736,321 otrok v porodničkim oddelkih bolničan. Starobolnicarna babcia izginja iz američkega življenja. Žene odhajaajo v vedno većem številu v porodnicah, kjer imajo moderno zdravniško postrežo in izkušene strežajke.

Banka oropana.

St. Louis, Mo., 29. marca. — Trije banditi so večerj vatopli v prostore Citizens State banke, kjer so s orožjem ustrahovali uslužbence ter pobrali petnajst tisoč dolarjev in pobegnili v avtu, ki jih je čakal pred postojem. — To je še drugi rop v tej banki tekom zadnjih šest mesecev. Policija nima za družnini roparji nikakega sledu.

Morilec svoje žene umrl.

Chicago. — Edwin McDwire, ki je pred dvema tednoma zabol el svojo ženo, ki je bolehalá nad trinajst let, in si sebi zadala več sunkov z nožem, je v četrtek umrl v Oak Park bolnici. Pred smrtjo je žena izpovedala policiji, da je soprog storil dejanje v obupu in da jo reši trpljenja dolgo bolezní.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC. REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 14, 1912.

Of "Prosveta," published daily at Chicago, Illinois, for April 1, 1929.

I. That the name and address of the publisher, editor, managing editor, and business manager are: Publisher, Slovans National Benefit Society, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Editor, Joseph Zvernik, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Managing Editor, Joseph Zvernik, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Business Manager, Philip Gogna, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

A. Dufau: MORILEC

V samotni hišici sredi puste, močvirnate vendeejske pokrajine je živel gospod Brutor, daleč od človeške družbe, sam, čisto sam.

Brutor je bil mož orjaške postave, ogromnih rok, koščene obraza brez najmanjše dlavičice in močnega nosu, ki se je nagibal nad tenke ustnice, drobnih, toda srepnih oči, v katerih se je često čudno zaiskrilo.

Brutor je pri preiskavi dokazal, da se preživlja s skromnimi dohodki, ki mu jih je zapustil nedavno umrla sorodnica. Bil je malo, komaj toliko, da mu ni bilo treba umreti lakote.

Ali je pa mogel verjeti govoricam?

Pet let je tega, odkar je bil Brutor aretiran in zaprt. Obdobje so ga roparskega umora. Nekega večera so ga našli na cesti

blizu njegove hišice truplo inkasanta nanteške banke, ki se je redno vsak teden vozil mimo a kolesom. Ko so pregledali truplo, so opazili, da je izginila delna vrečica, v kateri je bilo prebivalce okoliških krajev je Brutor ostal "morilec."

Neke noči, ko je bil sam, sam s svojimi strašnimi spomini, se je tiho nasmehnil, on, morilec, čigar mračno, osorno lice ni nikoli kazalo razpoloženja za smeh. Nasmehnil se je, kajti prišel je bil čas, ki ga je bil določil in ki ga je nestrpno pričakoval.

Točno pet let je bilo, od kar je nearečni inkasant omahnil pod silovitimi udarci njegovega kija. In bilo je res mojstrsko delo, ta grozni zločin.

Brutor, morilec, je imel one jasne majske noči dovolj tehten razlog, da se je smehljaj. Bil je kos onim, ki so ga sumničaji, zalezovali in dolžili. Posrečilo se je

mu je igrala komedija od začetka do konca. Pomislite, da je dolge mesece, celih pet let med stradanjem in silnim pomanjkanjem denarja — nekoč so mu celo grozili z dražbo hišice — premagal vse izkušnje, da bi šel k staremu hrastu in segel vsaj po enem tisočaku, skritev v duplini.

Z izredno iznajdljivostjo in potrpežljivostjo je Brutor preručal, premislil in pretehtal vse okolnosti in posledice: kraj zavratnega napada, takojšnjo izmenjavo obleke po zločinu, kako po skrili okrvavljeni denar v duplino starega hrasta, okrog katerega so vohali orožniki in preiskovalna komisija tepci! — najmanj stokrat.

Brutor, morilec, je imel one jasne majske noči dovolj tehten razlog, da se je smehljaj. Bil je kos onim, ki so ga sumničaji, zalezovali in dolžili. Posrečilo se je

mu je igrala komedija od začetka do konca. Pomislite, da je dolge mesece, celih pet let med stradanjem in silnim pomanjkanjem denarja — nekoč so mu celo grozili z dražbo hišice — premagal vse izkušnje, da bi šel k staremu hrastu in segel vsaj po enem tisočaku, skritev v duplini.

Z izredno iznajdljivostjo in potrpežljivostjo je Brutor preručal, premislil in pretehtal vse okolnosti in posledice: kraj zavratnega napada, takojšnjo izmenjavo obleke po zločinu, kako po skrili okrvavljeni denar v duplino starega hrasta, okrog katerega so vohali orožniki in preiskovalna komisija tepci! — najmanj stokrat.

"No, kako se kaj razumeš s svojim novim gospodarjem?" "Kar dobro, naravnost sijajno. Včasih veš, kar drug drugemu iztepava suknje. Razlika je le ta, da visi njegova obleka na kljuki, moja pa na meni."

Na ograji pokopališča v Brooklynu je sledeči napis: "Grobovi I. razreda! Lep položaj, krasen razgled na morje, popolen mir. Kdor je le enkrat pri nas poizkusil, ni več zapustil našega pokopališča."

KNJIGE o delavskih problemih

Proletarska Revolucija, spisal N. Lenin. To je genjalna polemika Lenina proti Kautskega, vsebuje in rešuje velike delavske probleme, kot npr.: kapitalistična in delavska demokracija, diktatura proletariata, sovjeti, osvoboditev vlade itd.

Sestava Sovjetske Rusije v političnem in gospodarskem ozirju, spisal W. H. Humphries. — Cena je 15c. JUG. RADNIČKA KNJIŽARA 1255 W. 18. Street (Pilsen Sta.) Chicago, Ill.

IZVRSTNA PRILIKA Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENC, vredno \$5.00 — ako nam pošljete brez odbitka svoto \$6.30.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za \$2.50 knjig. n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZEJE, ali pa ZAJEDALCE in HRB-TENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$3.90. Nečlani pošljejo \$4.50. Ali pa za \$2.90 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani \$3.50.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

PROSVETA, 2657 St. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime Naslov Država Čl. društva..... Pošiljam \$.....

MLADINSKI LIST JE TUDI ZA ODRASLE ALI STE NAROČENI NANJ?

Jack London: MORSKI VRAG (iz angleščine prevajl I. M.)

Maud je stala poleg mene in mi tolažilno gladila lase, kakor da bi bil otrok in rekla: "No, no, saj se bo vse dobro končalo. Pravica je na najini strani, mora se dobro končati."

Spomnil sem se Micheleta in naslonil glavo ob njo; v resnici sem postal zopet močan. Dobra ženska je bila meni neusahljiv vir sile. Kaj pa je bilo na vsem? Zgolj zavlačevanje, odlaganje. Morski odtok ni mogel splaviti jabor daleč na morje, in povrh vsega tudi ni bilo vetra. Imel sem samo več dela s tem, da bi jih šel iskat in pripeljal zopet nazaj. Zraven tega pa je bil dober nauk.

Sedaj sem videl kaj se imam nadejati od njega. Lahko bi bil čakal in nama z vse večjim uspehom uničil delo, ako bi bila še več naredila.

"Sedajle prihaja," je šepnila. Ozrl sem se kvikiu. Lagodno je stopal po palubi na levi strani.

"Ne zmenite se zanj," sem zašepetal. "Prihaja, da vidi, kako midva vso reč vzameva. Nikdar mu ne priznajte, da veva, kaj je bil naredil. To zadoščenje mu lahko prikrajta. Sezujte čevlje — tako je prav — in nosite jih v rokah."

Zatem sva se igrala skrivalnice s slepcem. Kadar je prišel po levi strani, sva smuknila ha desno, ko je stopal proti sprednjemu delu ladje, sva se umaknila na zadnjega. Vendar pa je moral zaznati, da sva bila na krovu; prav zaupljivo je namreč voščil "Dobro jutro" in čakal, da mu odzdraviva. Nato je odšel počasi nazaj, midva pa sva smuknila naprej.

"Ej, saj vem, da sta na krovu," je zavpil in videl sem ga, ko je napeto poslušal.

Spominjal me je na veliko sovo uharico, ki posluša, da se preplašene živali ganejo, ko so čule njeno skovikanje. Midva pa se nisva ganila; gibala sva se le, kadar se je on gibal. Tako sva se mu umikala po krovu, roko v roki kot dva otroka, ki jih preganja ljudozreec, dokler ni Wolf Larsen ves nevoljen odšel v kabino. Radost je nama sijala iz oči, ko sva zopet obula čevlje in splezala v čoln. Ko pa sem zrl Maud v jasne rujave oči, sem pozabil, kakšno zlo je bil nama prizadejal, in sem se zavédal samo tega, da sem jo ljubil in da sem zaradi nje imel moč, da si priborim pot nazaj med svet.

Sestintrideseto poglavje.

Dva dni sva z Maud križarila po morju ter preiskovala pogrešane jambre. Šele tretji dan sva jih našla, vse s škarjami vred, in sicer na najbolj nevarnem kraju, kjer so valovi bujali ob jugozapadno predgorje. Kako sva delala. Stemnilo se je že, ko sva se prvi dan vsa izmučena vrnila v najin mali zaliv in vlekla glavno jaboro za seboj. Ker ni bilo prav nobenega vetra, sva morala vs pot veslati.

Drugi dan sva po trudapolnem, nevarnem delu privlekla domov obe zgornji jabori. Naslednji dan sem bil ves obupan. Zbral sem sprednjo jaboro, sprednji in glavni drog in sprednjo in glavno prečko in vse skupaj zvezal v plav. Veter je bil ugoden; nameraval sem s pomočjo jadra vleči plav nazaj, a veter je nagajal in naposled prenehal. Valed tega so nama najini napori jemali pogum. Ni bilo posebno prijetno, ko sva napačnega vse moči in vso pezo pri veslanju, pa je težki plav oviral čoln, da ni mogel voziti.

Nočilo se je že in nasprotni veter, ki je začel med vožnjo pihati, je silno otežkočil najin položaj. Mučil sem se z vesli, dokler mi niso pošle moči. Uboga Maud, kateri nisem mogel zabraniti, da ne bi delala do skrajne meje njenih moči, je ležala vsa izčrpana v čolnu. Veslati nisem mogel več. Ozuljene in otekle roke niso mogle več držati vesel. Členki in lakti so me neznošno bolele, in dasi sem se opoldne pošteno najedel, sem od napornega dela medel lakote. Potegnil sem vesla v čoln in se sklonil proti vrvi, za katero je bil plav privezan. Maud pa je iztegnila roko in me zadržala.

"Kaj nameravate storiti?" je vprašala. "Vse skupaj vržem proč," sem odgovoril in odvil enkrat vrvi.

Prijela me je za roko. "Prosim, nikar," me je prosila.

"Brez koristi je za naju," sem odgovoril. "Noč je in veter naju žene od suhe zemlje proč."

"Vendar pomislite, Humphrey! Ako ne moreva odjadrti z ladjo, lahko ostaneva dolga leta na otoku — morda celo življenje. Ako dolga leta nikdo ni odkril otoka, ga tudi nikdar ne bodo."

"Pozabljate na čoln, katerega sva našla na obali," sem jo opomnil.

"To je bil čoln lovcev," je odvrnila; "prav dobro veste, če bi se bili ti ljudje rešili, bi se bili vrnili na otok, kjer bi si spričo tolike množice morskih psov naredili premoženje. Vi pa veste, da se niso rešili."

Molčal sem neodločen.

"Povrh tega," je nadaljevala, "jé to vaša misel in jaz želim, da uspete."

Sedaj sem lahko zakrknil srce. Čim se je pričela laskati, sem ji moral nasprotovati.

"Boljše je ostati dolga leta na otoku kot umreti nočoj ali jutri ali pojutrišnjem v odprtem čolnu. Midva nisva pripravljena, da bi kijubovala morju. Nimava živčeva, nimava vode, ne odej, sploh nič. Brez očeje vi ne bi preživeli moči. Dobro poznam vaše moči. Že sedaj se vsa tresete."

"To je zgolj nervoznost," je odgovorila. "Bojim se, da ne bi vzile mojim prošnjam vrgli vrvi proč. — O, prosim, prosim, Humphrey, nikar!" je prosila.

Tak je bil pač konec tega; vedela je, da je s to besedo imela vso moč nad menoj. Celo noč sva trepetala od mraza. Zdaj pa zdaj sem malo začemal, a mrz me je vselej zbudil. Kako je moud mogla vse to prestati, sam ne vem. Bil sem preveč utrujen, da bi mogel mahati in udarjati z rokami, da bi se ogrel, vendar sem tupatam zadobil toliko moči, da sem ji drgnil roke in noge, da se ji je kri prav pretakala po žilah. Venomer me je prosila, naj ne popustim jabor. Okrog treh zjutraj jo je prijel krč od mraza; drgnil sem jo toliko časa, da ji je odnehal, potem pa je postala kar odrevenela. Bil sem prestrašen. Dal sem ji vesla in jo pustil veslati, dasi je bila tako slaba, da sem zdajzdaj mislil, da pade v omedle-vico.

Napočilo je jutro in v naraščajoči svetlobi sva dolgo iskala najin otok. Naposled se je prikazal kot majhna, črna pika na obzorju, celih petnajst milj daleč. Pregledoval sem z daljnogledom morje. Daleč na jugozapadu sem videl na vodi temno progjo, ki je postala celo večja, v tem, ko sem zrl tja.

"Ugoden veter!" sem vzkliknil s hripavim glasom, ki je bil tak, da sem mislil, da ni moj.

Maud je skušala odgovoriti, a ni mogla govoriti. Ustnice je imela mokre od mraza, oči so bile upadle — ampak tako srčno so njene rjave oči gledale mene!

Iznova sem ji pričel drgniti roke, jih premikati gorindol, dokler sama ni mogla mahati z njimi. Nato sem jo primoral, da je vstala, dasi bi se bila zgrudila, če je ne bi držal, in stopala sempatja v čolnu, kolikor je dopuščal prostor, in končno skakala.

"Ej, vrla, vrla ženaka," sem rekel, ko sem videl, da se ji zopet vrača življenje. "Ali veste, da ste vrli?"

"Nikoli nisem bila," je odgovorila. "Nisem bila, dokler nisem spoznala vas. Vi ste me naredili vrlo."

"Tudi jaz nisem bil, dokler nisem vas spoznal," sem odgovoril.

Hitro me je pogledala in zopet sem v njenih očeh videl tisti drhteči svet. Trajalo pa je samo en hip. Nato se je nasmehnila. "Razmere so morale to narediti," je rekla; jaz pa sem vedel, da ni imela prav, in sem ugibal, ali je ona tudi vedela.

Nato je potegnil veter, ugoden, svež, in čoln je plaval po nemirnem morju proti otoku. Ob pol treh sva vozila mimo jugozapadnega predgorja.

Zgodaj zjutraj, ko je znova preštel bankovce, krasne, modre, čisto nove bankovce, je hotel Brutor, morilec, vstati, toda ... kaj je bilo to? ... komaj je vstal, se je opotekel in bil bi padel, da se ni ujel za mizo. V nogi je čutil neznozne bolečine.

Pot mu je obil čelo. Komaj se je privlekel do kuhinje, kjer je namazal rano z jodom. Rana je bila sicer majhna, vendar pa nevarna, kajti noga je začela močno otekati.

Eh, kaj za to! Ta praska vendar ne more spraviti v grob njega, orjaka. Saj bo kmalu zace-ljena. Sicer pa Brutor, morilec, ni tako mehkužen, da bi se zme-nil za vsako bolečino.

Toda opoldne je bila noga za-tekla že, do kolena in ves iz sebe je čutil, kako se bolečine širijo, kako segajo že do stegna. Tedaj se je spomnil primerov groznih zastrupljenj kot posledice zane-marjene rane. In obraz se mu je spaçil v nepisani grozi.

Klicati na pomoč?

Odpeljali bi ga v oddaljeno bolnico, a v njegovi postelji bi našli denar umorjenega inkasanta. Ne, pod nobenim pogojem!

Zaškripal je z zobmi in od sil-nih bolečin se mu je stemnilo v očeh.

Zvečer ni mogel več prenašati bolečin, ki so bile zajele že dro-bovje in vse telo. Čutil je grozne muke na smrt obsojenega. — Strahovite bolečine so ga vedno bolj zvišale. Slednjik je začel divje tuliti.

Pomagajte! Kje je kdo? Pomagajte!

Toda daleč na okrog je bilo vse tiho. V divni majske noči se ni odavaj niti najmanjši glas na nearečnežev klice.

Cez teden dni so našli na po-stelji strahovito spačeno truplo, ki je stiskalo v krčevito zakriv-ljenih prstih petdeset tisočakov. Bilo je truplo Brutora, zavrat-nega morilca, ki je bil do naj-manjših podrobnosti vse premi-silil, pretehtal in pripravil — vse razen ostre črepinje.

Topot je čisto drugače.

Prijatelj pripoveduje prijate-lju:

"Da ti povem, dragi moj, na vsej tej visoki ravnini, kjer se nahaja moja nova vila, vlada popolen mir... taka tišina, da sem zadnjik, ko sem bival tam, občutil kar nekak strah."

"In vendar si se spet odločil, da boš ostal tam dlje časa. Ali boš zdaj prenesel mir in tišino?"

"A, topot je kaj drugega. To-pot odhajam s svojo ženo..."

Sin: "Danes sem pa dobil do-ber red v kemiji."

Oče (vinski trgovec): "Kaj pa si tako znal?"

Sin: "Moral sem opisati, ka-ko se ponareja vino."

Na potovanju v vlakcu vpra-ša en potnik drugega: "Kaj ni to divna pokrajina?"

Drugi potnik: "Me prav nič ne briga. Potujem službeno."

Potovanje v Jugoslavijo

potom našega potniškega oddelka je zelo priljubljen. Skoraj vsaki dan dobivamo vprašanja iz vseh krajev Amerike, od ljudi ki nameravajo tja iti. Storitve tudi vi tako, ako nameravate obiskati domovino, tedaj se obrnite na nas za vsa po-jasnila.

Mi zastopamo vse parobrodne črte, in vas lahko odpravimo, kamorkoli si želite. Delamo prošnje za povratno dovoljenje "Permit," pomagamo dob- liste, vizume in vse ostalo kar je v zvezi s potovanjem.

Naši zastopniki bodo skrbeli za vas in vašo priljago tekom vse vanja.

Mi od časa do časa oglašamo v listih imena vseh naših potnikov, ki jajo ali odhajajo.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO

DENAR V JUGOSLAVIJO POŠILJAMO PO NAJNIZJIH CENAH

Znižana cena knjig Književne Matice S. N. P. J.

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakdo lahko naroči eno ali več knjig po zelo nizki ceni. Knjige so dobre, poučne in moralni bi jih imeli v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENC — ta knjiga obsega 632 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje veliko pouka o zgo-dovini Amerike, ameriških Slovencev in naše S. N. P. Jednote. Knjiga vredna \$5.00 — sedaj \$1.50

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA — izvrstna poučna knjiga za učenje angleščine in raznimi drugimi pojasnil, vredna \$2.00 — sedaj 50c

ZAKON BIOGENEZEJE — ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna \$1.50 — sedaj 50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU — povest iz življenja ameriških frančiškanov in doživljaji rojaka, vsebuje precej slik, vredna \$1.50 — sedaj 50c

ZAJEDALCI — povest in alika skritega življenja slovenskih delavcev v Ameriki, vredna \$1.75 — sedaj 50c

JIMMIE HIGGINS — zanimiva in krasna povest, spisal dobroznani pisatelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna \$1.00 — sedaj 50c

Ta znižana cena je veljavna od 1. novembra 1928 pa do 1. aprila 1929. Odtirajte ta listek, priložite potrebno svoto v pisno in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Prišošeno vam pošiljam svoto \$..... kot naročilo za sledeče knjige:

Ime Naslov Mesto Država

Knjige pošljite na naslov:

Ime Mesto Država

Prišošeno vam pošljem tudi naročnino za list Prosveta svoto \$..... Člani S. N. P. J. plačajo za celo leto \$4.80, za pol leta \$2.40 in ne člani pa \$6.00 oclroma \$3.00 za naročnino. (To velja izveniši Chicago, Cleoro in inozemske države.)